

פרוטוקול מס' 258

ועדת הכספים

יום ה', כ"ז בשבט התשמ"ו, 6 בפברואר 1986, 10:00, תל-אביב

נכחו:

חברי הועדה:

א. שפירא - יו"ר
י. ארידור
מ. בר-און
ג. גדות
פ. גרופר
ד. דנינו
א. ויינשטיין
א. ורדיגר
י. כהן
ע. סולודר
ע. עלי
ש. עמר
י. צבן
ח. רמון
ד. תיכון

מוזמנים:

שר המשפטים מ. נסים
מ. גבאי - מנכ"ל משרד המשפטים
השופט א. הגר - מנהל בתי המשפט
י. בלטמן - פרקליט המדינה
ר. בודסקי, ט. בלובשטיין, י. דיאמנט, י. פינברג,
א. שמאיע, י. שפירא - משרד המשפטים
ה. דודאי, נ. טל - משרד האוצר

מזכיר הועדה: א. קרשנר

יועץ משפטי: א. דמביץ

יועצת כלכלית: ס. אלחנני

קצרנית: א. אשמן

סדר היום: א. שינויים בתקציב לשנת 1985 (פניות הממונה על התקציבים
מס' 124 (משפטים עזבונו לטובת המדינה) ו-63/10 (דתות))

ב. תקציב משרד המשפטים לשנת הכספים 1986

ג. חוק ההסדרים לשעת חירום במשק (תיקון)

א. שינויים בתקציב לשנת 1985 (פניות הממונה על התקציבים
מס' 124 (משפטים - עזבונות לטובת המדינה) ו-63/10 (דתות)

היו"ר א. שפירא:

אני פותח את הישיבה. לפנינו הצעה לשינוי בתקציב משרד הדתות לפי החלטת הממשלה מיום 23 בדצמבר 1984 - העברה של 2.5 מיליון שקל חדש ממשרד הפנים לתקציב מבני דת.

ד. תיכון:

האם נמצא כאן נציג של משרד האוצר שיסביר במה דברים אמורים?

היו"ר א. שפירא:

שאלתי וקיבלתי הסברים, אני יכול למסור אותם לוועדה.

ד. תיכון:

עט כל הכבוד ליושב ראש, הנושא הוא עדין ומסובך, מן הראוי לקיים דיון. אני מציע להעלות את הנושא לדיון בנוכחות נציגי האוצר, משרד הפנים ומשרד הדתות.

היו"ר א. שפירא:

נקיים עכשיו דיון.

י. ארידור:

האם עדיין בונים את בית הדין הרבני בחיפה? אני זוכר שבכל שנה היו בונים את בית הדין הרבני בחיפה.

ד. תיכון:

אני מבקש לזמן לדיון את נציגי משרדי האוצר, הפנים והדתות. בנושא זה הייתה בקורת של מבקר המדינה. לא צריך לרוץ, צריך להיות זהיר בנושא זה. אני מבקש לקיים את הדיון בשבוע הבא.

ד. דנינו:

חבר-הכנסת דן תיכון מנסה לשים מקלות בגלגלים.

ד. תיכון:

לא.

ד. דנינו:

אנחנו עומדים בחודש פברואר, לא באפריל ולא ביוני ולא בדצמבר. חבר-הכנסת דן תיכון אולי לא יודע שהרבה מבנים, בעיקר מקוואות נמצאים בשלבי בנייה ומפני שלא התקבל כסף שצריך היה להתקבל מאפריל 1985 עד היום, מתעכבת השלמת הבנייה של מקוואות ובתי כנסת. יש החלטת ממשלה, שבה השתתפו כל השרים. אחרי שיש החלטת ממשלה, אל נערב פוליטיקה בעניין זה. אני מבקש מחבר-הכנסת תיכון להסיר את ההסתייגות שלו.

ד. תיכונן:

אני לא מסתייג.

ד. דנינו:

אהה רוצה דיון. אני אשמח אם הועדה תקיים דיון. אני מציע שנאשר היום את ההעברה ונקיים דיון.

היו"ר א. שפירא:

הכספים מיועדים לאותה מטרה לה נקבעו בתקציב.

ד. תיכונן:

אני אפילו לא יודע מה המטרה. בסך הכל אני מבקש לקיים דיון בנושא. מעולה לא החלטנו על העברה תקציבית ללא נציג האוצר.

היו"ר א. שפירא:

בזמן הרכבת הממשלה היה ויכוח אם התקציב של 3 מיליון דולר למבני דת הוא בחחום משרד הפנים או משרד הדתות. לאחר ויכוח במשך חצי שנה הוחלט שהתקציב למבני דת יהיה בידי משרד הדתות ולא משרד הפנים. ההעברה שאנחנו מהבקשים לאשר היא העברה ממשרד למשרד באותו נושא. אני לא חושב שלענין זה דרושים לנו הסברים של משרד האוצר, אלא אם רוצים לגזול זמנם של שלושה אנשים, בהם שר הדתות ושר הפנים, שיחכו שעה עד שנגיע לדיון בענין זה. נציג האוצר לא יכול להוסיף כלום לנושא זה.

י. ארידור:

באופן עקרוני אני תומך באיסור העברות פנימיות בין משרדי ממשלה בלי בדיקה מקפת, ויש לי נימוק מעשי מאד. מה יקרה אם לא תהיה העברה פנימית? הכסף יישאר במשרד שבו איננו נחוץ ושם עוד עלולים להוציא אותו, במשרד שני הכסף הזה חסר ושם יוסיפו. מוטב לעשות העברה פנימית.

ד. תיכונן:

אני לא העליתי טענה עניינית, העליתי טענה פרוצדורלית. מדובר בכסף גדול, לא כסף קטן. כדו"ח מבקר המדינה, לפחות בחמש השנים האחרונות בהן אני חבר בכנסת, בכל שנה הופיעה בקורת קטלנית על הסעיף הזה. אני מציע ליושב ראש, למען היושר הציבורי, לקיים את הנוהל והנוהג בענין זה. ביום שני הקרוב יבוא נציג האוצר, שר הדתות ושר הפנים לא ימחינו אלא חצי דקה, נקיים את הדיון הזה בתחילת הישיבה, נאשר או לא נאשר את ההעברה. אל תעוות את הנוהל בוועדה.

י. צבן:

מצטרף לדעתו של חבר-הכנסת דן תיכונן. גם השבוע היה דיון בנושאים אלה, גם בוועדה לענייני בקורת המדינה וגם בוועדת-משנה לענייני נציג חלונות הציבור. צריך לדעת מה היסוד לכל ההעברות האלה. אני מציע לקבל את ההצעה של חבר-הכנסת דן תיכונן.

י. ארידור:

זו העברה של מיגזר מסוים ממשרד הפניט למשרד הדתות, בהתאם להסכם הקואליציוני.

היו"ר א. שפירא:

נקיים אה הדיון בשבוע הבא.

הבקשה השניה היא לשינוי בהקציב משרד המשפטים, ולענין זה ישנו כאן נציג האוצר. שר האוצר מבקש לאשר הגדלת ההכנסה מעזבונות לטובת המדינה לפעולות האפורטרופוס הכללי בסכום 5 מיליון ו-650 אלף שקל חדש. קיבלנו רשימה של המוסדות שקיבלו הקצבות מכספי עזבונות.

ח. רמון:

עברתי ברפרוף על הרשימה ויש לי הרבה שאלות. אני מבקש שהועדה תקיים דיון בנושא זה. צריך לברר איך מחלקים, לפי איזה קריטריונים, אם הדבר צריך להיות נחוץ להחלטה בלעדית של הממשלה. מדובר בסכום גדול של כסף. ההחלטה מחבלת בוועדת שרים. אולי צריך לערב את הכנסת בנושא הזה, כי הרי העזבונות הם לא לטובת ממשלת ישראל אלא לממשלת ישראל כנציגת העם.

אני מבקש לקיים דיון מיוחד בנושא. נעבור על רשימת המוסדות, יסבירו לנו למה ועדת השרים החליטה למוסד עלוני כן ולמוסד אלמוני לא. אחרי תקופה ארוכה הגענו לכך שהחביעה לקריטריונים אחידים בתחומים מסוימים היא כבר לא מילה גסה. אני רוצה שנתחיל לעשות סדר גם בענין עזבונות. בוועדת שרים יושבים אנשים פוליטיים, כמו גם כאן, וכל אחד קרוב למוסדות מסוימים. אם יש ענין של קירבה, אז גם אנחנו בעסק. זה לא ענין פרטי של ועדת שרים. אם אין השפעה לקירבה, אני רוצה לדעת מה הקריטריונים. צריך לפרסם את הקריטריונים לכל עם ישראל, כדי שכל מוסד שעומד בקריטריונים יוכל לפנות בבקשה לוועדת השרים, ואם לא יקבל הקצבה - יוכל לפנות לבג"צ ולטעון לשרירות לב.

א. ויינשטיין:

הצעה לסדר. אנחנו דנים היום על משרד המשפטים ונמצא כאן שר המשפטים, יושב ראש ועדת העזבונות. אני מציע שבמסגרת החשובות שלו לדיון נשמע את עמדת הממשלה, נשמע על סדרי העבודה של ועדת העזבונות. זה יהיה הדיון בנושא, לא צריך דיון מיוחד. בסוף הדיון נחליט בענין ההעברה התקציבית.

היו"ר א. שפירא:

אני לא מקבל את ההצעה. אביא את ההעברה התקציבית להצבעה, אלא אם חתיה בקשה להתייעצות סיעתית.

ח. רמון:

זה לא ענין להתייעצות סיעתית. אני מבקש דיון. אני מבקש שנקבל פרטים על המוסדות.

היו"ר א. שפירא:

מה שחולק, חולק. צריך קודם כל לאשר. כיושב ראש הועדה אני מבטיח שאביא את הנושא לדיון מיוחד.

ח. רמון:

לא יכול להיות שחילקו מה שלא נחננו. אם הכסף חולק, אני בכלל לא רוצה להצביע;
אט לא חולק - אני מבקש דיון.

פ. גרופר:

לא חולק כלום. קודם כל צריך לכבד את הוועדה. אם באים אלינו לבקש אישור, יש לי
כחבר הוועדה רשות להביע דעתי. בבואי לכנסת לפני הרבה שנים, כשהיינו באופוזיציה, כל הענין
הזה היה סוד, הוועדה לא ידעה כלום כי את כל החלוקות עשו בצורות שונות ואף פעם לא ידענו
איך מחלקים. הסכומים הם לא קטנים. הפעם חילקו 50 מיליון דולר.

שר המשפטים מ. נסים:

על מה אתה מדבר?

פ. גרופר:

אני לא יודע. עברתי על הרשימה וראיתי בה הרבה מועצות אזוריות, קבוצה של מועצות
מקומיות, אלף ואחד דברים. אני רוצה פעם לשמוע כאן הסבר, לפני אישור. שמענו שנהגים
20% לחינוך, 30% לבריאות, 10% לעבודה. אני לא יודע. מותר לי פעם לדעת מה הקריטריונים?
אני רוצה לדעת למה יש ברשימה הרבה ישיבות, או פחות מדי ישיבות, או מועצות אזוריות כאלה
ואחרות.

אני מציע לא לאשר היום העברה. הענין שווה דיון יותר מהרבה ענינים אחרים.
צריך ללמוד את הנושא.

מ. בר-און:

מצטרף לדברים של חבר-הכנסת גרופר. עברתי על הרשימה, היא לא אומרת לי הרבה.
רשימה של מוסדות, אחת לא יודע מי הם. אני מציע שבשבוע הבא יהיה דיון בנושא זה ונקבל
אינפורמציה.

ד. תיכון:

אני רוצה לרענן את זכרוננו של היושב ראש. חברת-הכנסת נאוה ארד, שאיננה כאן
היום, חובעת מזה זמן רב לקיים דיון בנושא זה.

היו"ר א. שפירא:

לפני שנה קיימנו דיון.

ד. תיכון:

אם יש בכוונתך להביא את הנושא לדיון, חייב לעשות אם חקבע חאריך לדיון. אם לא
קובעים חאריך, מטבע הדברים מחעוררים כאן ויכוחים. אילו אמרת שהדיון יהיה בשבוע הבא,
אפשר היה להחקדם.

א. ורדיגר:

אני מציע עקרונית לאשר את הרשימה ולהחליט לקיים דיון. הדיון יתקיים בעוד חודש.

היו"ר א. שפירא:

זו הצעתי.

י. צבן:

לא מבקשים כאן דבר עקרוני. מבקשים דבר מאד מעשי.

ח. רמון:

למה צריך למהר? אולי יתגלה שמוסדות קיבלו כספים ללא שום קריטריונים?

א. ורדיגר:

בימי מפא"י בכלל לא ידענו מה עושים.

ח. רמון:

ואתה רוצה להמשיך בדרך זאת. אני רוצה שיהיה סדר בכל דבר.

א. ויינשטיין:

אני מוכן לדון בכל דבר, אבל לא על רקע של החשדה.

ח. רמון:

זה מה שאמרת.

מ. בר-און:

ביסודו של דבר, חפקידו של חבר כנסת לחשוד.

היו"ר א. שפירא:

אני מאמין במשרד המשפטים לא פחות מאשר במשרד החינוך. עד היום לא קיבלה הועדה קריטריונים שלפיהם נותן שר החינוך והחרבות מה שהוא נותן.

ח. רמון:

לא בסדר.

היו"ר א. שפירא:

אם עכשיו לא נצביע, לא יהיה כאן אישור למשרד החינוך עד שלא ימסור קריטריונים.

ח. רמון:

מסכים במאה אחוז. מה שלא בסדר - לא יעבור. פה מציעים עסקות: זה לא בסדר וההוא לא בסדר, נאשר את שניהם. אני מציע לא לאשר את שניהם.

היו"ר א. שפירא:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר את ההעברה התקציבית במשרד המשפטים.

ח. רמון:

נבקש החייעצות סיעתית.

י. צבן:

מבקש החייעצות סיעתית.

י. ארידור:

לפי מיטב ידעתי המשפטית, אם אינני טועה, עד היום לא נדרשו קריטריונים בהחלטות פרטניות של משרדי הממשלה. נדרשו קריטריונים בחלוקת תקציבים. בהקצאות נדרשו קריטריונים כלליים, אבל לא קביעה איך יקבל כל מוסד במסגרת הקריטריונים.

ברור שדרישה לקריטריונים לגבי החלטה פרטנית, כמו זו שלפנינו, תחול על כל משרד ממטלתי מכל סוג, גם כאשר משרד החינוך והתרבות מעביר כספים לתאטרון זה או אחר, למוסד תרבותי זה או אחר.

ח. רמון:

לגבי תאטרונים יש קריטריונים. נקבע קריטריון לפיו הבימה מקבלת יותר מתאטרון

אחר.

י. ארידור:

כדי שיהיה ברור מה המצב המשפטי, אני מציע שנפנה ליועץ המשפטי לממשלה ונבקש חוות דעתו בשאלה אם דרושים קריטריונים גם לגבי החלטה פרטנית, ואז הם דרושים לגבי כל החלטה פרטנית, או אם דרושים רק קריטריונים כלליים.

י. צבן:

אני לא שואל על כל מוסד אלא על הנושא.

י. ארידור:

צריך להבין איך עובדת ועדת השרים לענין עזבונות. יש קריטריונים כלליים למיגזרים - בריאות, חינוך וכו', אבל ההחלטה על כל מוסד ומוסד במסגרת הקריטריון הכללי זו החלטה פרטנית.

ח. רמון:

ועדת שרים לא מחלקת את תקציב משרד החינוך. זה הנושא היחיד שיש לו ועדת שרים מיוחדת. זה לא משרד ממשלתי.

א. וינישטיין:

שר המשפטים נמצא כאן. נשמע אותו.

היו"ר א. שפירא:

שר אחד יכול לעשות במשרדו מה שהוא רוצה, וועדת שרים שלמה לא יכולה להחליט?

ת. רמון:

העובדה שלא כל כך רוצים לבדוק, מעוררת בי חשד. הגשתי קודם בקשה חמימה, רציחי לקבל הסברים, רציחי לבדוק. כשאומרים לא, אני מתחיל לחשוד ועכשיו אני עומד על כך שתהיה בדיקה.

מ. בר-און:

אחת מן השתים, או שמישהו מעוניין להסתיר משהו או שלא מבקשים להסתיר דבר. אני חושב שאין מה להסתיר. עם כל הכבוד להשכלה המשפטית של חבר-הכנסת יורם ארידור, אני חושב שהענין הוא לא משפטי אלא נוגע לנהלי עבודה של הממשלה. מצדי אפשר לבדוק הכל לפי קריטריונים, אין לי יחס העדפה למפא"י בשנות החמישים ולשר החינוך היום.

כאן מדובר בחלוקת כספים, ואין זה דומה לפעולה רגילה של הממשלה. זו מעין קרן וצריך לדעת איך מחלקים את כספי הקרן. אם אין פה מישהו עם מצפון לא נקי, צריך לאפשר את הדיון בשבוע הבא.

שר המשפטים מ. נסים:

החבוננתי והקשבתי לדיון, שמעתי את הסון, החששות, החשדות. אומר לכם מה טבעו של עובר זה. אני אומר זאת בפעם השלישית בוועדת הכספים, ואני מוכן לחזור ולומר חמש פעמים גם בוועדה הזאת, גם בוועדות אחרות, גם במליאת הכנסת.

חבר-הכנסת גרופר אמר דבר שיש בו יסוד של אמת. הרבה שנים הייתי חבר כנסת ובכלל לא ידעתי על קיומו של ענין זה. למה? בעבר זה היה ענין למה שקרוי יודעי ח"ן - חכמה נסתרה. הדבר היה ידוע למתי מעט שהיו מחלקים למי שרצו, עד שבא עבדכם וראה את העוול בשיטה. (קריאה: אחת מוכן להסביר?) לא. הדברים ידועים.

כיושב ראש ועדת העזבונות החלטתי שאין עוד חלוקה כפי שהייתה. קודם כל מתפרסמת הודעה רשמית ברשומות, הודעה לכל. במקום שיחידים מתי מעט היו מקבלים כרצון איש ואיש - ואתם יודעים מי האיש - נודע הדבר והציבור הרחב כולו יכול לפנות בבקשות. נמסרת הודעה כי ועדת השרים לענין עזבונות מתכוונת להקציב מענקים למטרות אלה ואלה, הדגש יהיה על פרויקטים בתחום זה וזה, בשנה קודמת הדגש בתחום הבריאות היה על גריפטריה, השנה הדגש הוא על ישובי קו העימות. מי שמבקש לקבל מענק בגין פרויקטים בתחום זה, יגיש בקשה עד יום פלוני ויצרף מסמכים מסוימים. דבר זה לא היה מעולם. את הבקשות יש להגיש לאפוטרופוס הכללי. מי שמגיש בקשה רבע שעה אחרי המועד שנקבע, אין דנים בבקשתו.

האוצר אומר לנו שבשנה מסוימת יש 10 או 12 בקשות בתחום הדת, והבעיות המרכזיות באותה עת הן בענין בחי כנסת, לאוצר אין כסף לתת לבתי כנסת. אסור שמישהו יחשוב שמענקים יינתנו כתוספת לתקציב. אם כך יהיה, לא יהיו עזבונות למדינה. צריך לתת את המענקים למוסדות בתחום הרווחה, במובן הרחב ביותר, כולל חינוך ותרבות. בשנה מסוימת התחילו לטפח את נושא הגריפטריה, והמענקים בתחום הבריאות כווננו לנושא הגריפטריה. השנה החליטה הממשלה לתת עדיפות לבקשות המגיעות מישובי קו העימות. ההחלטה התקבלה לאחר שכבר התפרסמה ההודעה, ולכן הארכנו את החקופה להגשת בקשות.

מה הפרוצדורה? האפוטרופוס הכללי מקבל בקשות עם כל המסמכים הדרושים. הוא ממיין את הבקשות לפי התחומים - חינוך, בריאות וכו' - ושולח אותן למשרדים הנוגעים בדבר. משרד החינוך מקבל את הרשימה ומתחיל לבדוק את המוסדות שבתחום פעולתו, אם המוסד מוכר רשמית, אם הוא ידוע ובעל שם, אם הוא מקבל המיכה, ראוי או לא ראוי למענק, אם הוא קיים באמת או רק על הנייר. המשרד מגיש את ההערות שלו לאגף התקציבים באוצר. התהליך מהפרסום עד לחלוקה נמשך כמעט שנה.

י. צבן:

אין שום קיצור דרך?

שר המשפטים מ. נסים:

לא. החומר עובר לאגף התקציבים, שם יש רשימת כל המוסדות שמקבלים או לא מקבלים המיכה. אגף התקציבים עורך בדיקה ומעיר הערותיו ליד המלצת המשרד הנוגע בדבר. (קריאה: זה נעשה פעם בשנה?) אין הוראה בחוק שקובעת פעם בשנה, אבל למעשה זה יוצא פעם בשנה, כשמחזיקים סכום כסף ויש אפשרות לחלק.

לכל סעיף יש הערה של אגף התקציבים. למשל, לנושא מסוים משרד החינוך ממליץ לתת 3 מיליון שקל, ואילו אגף התקציבים ממליץ לתת 2 מיליון. מדפיסים טבלה ובה שם המוסד, מטרה המענק. החומר שקיבלתם הוא לא קל לפענוח.

ח. רמון:

נכון. אילו היינו מבינים, אולי לא היינו מבקשים דיון.

שר המשפטים מ. נסים:

אין לי טענות כלפיכם. אני מתכבד בשיטה שאני פועל בענין זה.

ש. עמר:

יש חילוקי דעות בין המשרדים ובין אגף התקציבים?

שר המשפטים מ. נסים:

בוודאי, הרבה.

בטבלה מופיעים שם המוסד המבקש, הסכום המבוקש, הטרה, הסכום הממומלץ על ידי המשרד, אפס או הסכום המממלץ על ידי אגף התקציבים. כל זה מובא לוועדת שרים שבה עשרה חברים, נוגעים בדבר ושאינם נוגעים בדבר, כלומר שהחחומים שלהם בדיון או שאינם בדיון. אנחנו דנים במספר ניכר של ישיבות ומקבלים החלטות. זאת הפרוצדורה.

חבר-הכנסת צבן שאל אם יש פרוצדורה אחרת. פעמיים ואולי שלוש פעמים הייתה פרוצדורה אחרת. פעם צריכים היינו לשקל הענקת סכום כסף לקרן של העדה הדרוזית למתן מילגות למשפחות חללים. אמרנו שאם נמתיך עד שהחלוקה הכוללת חתבצע, יחלוף זמן רב. זימנתי ישיבה מיוחדת של ועדת השרים, וקיבלנו החלטה פה אחד שלא בסדר רגיל של חלוקה. בשני מקרים הייתה החלטה במשאל טלפוני אצל כל חברי ועדת השרים, בענין לביחרום ועוד ענין מסוג זה. לא חרגנו אי פעם מהחקופה שנקבעה להגשת בקשות. הייתה פעם כמעט תקריח ביני ובין שר האוצר דאז כשעמדתי על כך שבוועדת השרים לא נאשר אלא בקשה שהוגשה עד המועד שנקבע ופורסם.

מ. בר-און:

יש מועד קבוע?

טר המשפטים מ. נסים:

כשמתקבל או מתקבץ סכום של 2 - 3 מיליון דולר, אומרים שיש אפשרות לחלק. נמסר הודעה ונותנים חודשיים להגשת בקשות. בפעם האחרונה הארכנו את החקופה בשלושה שבועות כדי לתת ליישובי קו העימות אפשרות להגיש בקשות.

בחלוקה האחרונה היתה בעיה. לשר הקליטה היתה בקשה מיוחדת בתחום הקליטה. קיבלנו החלטה יוצאת דופן בוועדת השרים. אף על פי שלא הוגשו בקשות בזמן, פעם אחת ויחידה החלטנו שאף כי לא הוגשו בקשות בזמן, אם יוגשו בקשות בקשר לקליטת יהודי אתיופיה, בתחומים של ועדים, מתנ"ס, ספריה, בית-כנסת, נדון בבקשות. יושבים עשרה שרים ודנים.

ח. רמון:

באיט לישיבות אלה?

שר המשפטים מ. נסים:

באים. בוועדת שרים לענייני חקיקה יש 11 חברים, והרבה פעמים אני מתגעגע לראות חבר. בוועדה זו אף פעם לא חסר חבר.

ע. סולודר:

מה קורה לפניו שהוגשו אחרי הזמן?

שר המשפטים מ. נסים:

עוברות אוטומטית לפעם הבאה.

אין מוסד בישראל שפועל בתחומים אלה שאינו יכול לדעת על העניין הזה, ואכן יודעים. לדעתי, בנסיבות אלה ובתנאים אלה, מתן המילגות לפרוייקטים נעשה בצורה הטובה ביותר, ואולי אפשר עוד לשפר.

כשהחמנתי יושב ראש הועשה לפני מספר שנים, היה סקופ במהדורת מבט בטלוויזיה: חולקו כספים. מה קרה? טירת צבי קיבלה סכום מסוים כסיוע להקמת בריכה, ומוסד בריאות, נדמה לי שיד-שרה, קיבל סכום. מאותו יום הוריחי לפרסם בעתונות קודם כל את השיטה ואחר כך לתת את החוברת המלאה לכל העתונים. מאותו יום שזה נמסר לכל העתונים, זה לא מעניין. כמה פעם המחנתי אולי יכתבו מילה, אולי טובה ואולי לא טובה, אבל לא מפרסמים כלום. מי שרוצה יכול לבוא, לעיין בחומר, לקבל הסברים. אני מצפה לפרסום, ואין. באחד העתונים הגדולים בארץ עמדו פעם לעשות סדרה של חמש או שש כתבות. קיבלו את הרשימה, אין אפילו כתבה אחת.

כך אנחנו נוהגים. זו השיטה ואין בלתה. לא אסכים לשוט שינוי שיעוות את חופש המוסדות בישראל לדעת דבר קיומה של הדרך הזאת, ואכן מגישים בקשות לרוב.

י. כהן:

מה קורה אם יש חילוקי דעות בין אגף התקציבים והמשרד?

שר המשפטים מ. נסים:

ועדת השרים דנה ומחליטה. כל הבקשות מישובי קו העימות נענו. משרד החינוך מצא לנכון להמליץ לא להענות לשתי בקשות, הוא יודע שהמוסדות המבקשים הם לא רציניים, ולא נתנו להם. התהליך נמשך 7 - 13 חודשי מוט הפרסום. לא נותנים סתם כסף. אם בא מוסד ואומר שהוא מבקש מענק לבנין, לא נותנים. הסכומים שאנחנו נותנים הם קטנים מאד. אנחנו נותנים רק להשלמה של פרויקטים ולא לתחילתם. יש גם כמה החלטות שהתקבלו ולא בוצעו. המוסד צריך להראות שיש לו הכסף לפרויקט ודרוש מענק רק להשלמה.

יש מקרים, בעיקר במסגרת משרד העבודה, שנותנים החלטה כללית, לדוגמה, 100 מיליון שקל למעונות יום. הסכום מתחלק בין המעונות. בתחום הבריאות יש ועדה בראשותו של אדם מחוץ למשרד הבריאות, פרופסור שני. הועדה הזאת מקבלת את רשימת כל הבקשות והיא קובעת שפה חסר מכשיר, שם דרושה השלמה למכשיר, פה צריך לספק גריאטריה. . .

הלוואי וכל ענין אחר בישראל היה נעשה ברוח כזאת, באוירה כזאת, ללא מחלוקת, מחוץ הבנה, אחרי שבע בדיקה וחקירות. הכסף ניהן רק לאחר שהכל נעשה ונבדק לאשורו.

מ. בר-און:

אולי לא הייתי באותה ישיבה שבה נדון הנושא, אבל זו פעם ראשונה שאני שומע את הדברים. אם יש עוד חברים שלא שמעו עד היום את הדברים, היה כדאי המאמץ. חברי ועדת הכספים מעונינים בנושא בשתי צורות, ראשונה - בחוקף חפידנו כגוף מפקח, ושניה - כמי שמגיעות אליהם פניות.

אני רוצה להביע משאלה: כשיש פרסום, אני מבקש שיונח על שולחננו; כשיש סיכום, יונח על שולחננו ונדע מה קורה.

שר המשפטים מ. נסים:

ברצון. חומר שאני מוסר לעחונות לא אמסור לוועדת הכספים?

ש. עמר:

לאחר ההסבר של השר, אני מציע לחברי הכנסת רמוך וצבן לחזור בהם מהבקשות להתייעצות סיעתית. אני מציע לאשר את ההעברה התקציבית.

אני רוצה להוסיף לבקשתו של חבר-הכנסת באאן שנקבל מראש את הרשימות.

שר המשפטים מ. נסים:

תקבלו.

ע. עלי:

לא הייתי בחחילת הדיון ואולי אחזור על כמה דברים שכבר נאמרו. יש לי שאלות וספקות לגבי ההמלצות של שר החינוך. לא ברור לי איך ישוב אחד מקבל 38.5 מיליון שקל וישוב אחר שגדול ממנו פי עשרים מקבל אלפיים שקל. אני לא יודע מה הקריטריונים, איך קיבלה המועצה המקומית תבור מה שקיבלה. לפי מה נותנים? הבאתי שתי דוגמאות, אבל יש לי הרבה מאד שאלות. מדוע צריך לאשר רשימה כזאת?

אני יודע שיש תהליך מסודר, יש ועדת שרים, אני יודע שהמבקשים עוברים שבעה מדורי גהנום עד שמקבלים אישור. אני לא מקבל את סדרי הדיון ומבקש הסבר לשיקולים המנחים בהחלטות.

היו"ר א. שפירא:

היות ולא היית כאן בחחילת הדיון, אני מציע לך בעת הדיון על תקציב משרד החינוך לפאול לומר את הדברים בדבר ההמלצות של משרדו.

אני מציע לקבל את ההצעה של חבר-הכנסת עמר.

ד. דנינו:

הקשבתי והחכמתי מדברי השר ומדבריהם של חברי הכנסת. אחרי הדברים של חבר-הכנסת עלי, שקלתי ואני מקבל את דעתי של חבר-הכנסת דן תיכון. היות ויש עניין שלא יודעים אותו וצריך לקיים בו דיון, היות וחבר-הכנסת דן תיכון המליץ לקיים דיון בהעברה שדנו בה קודם לכן, העברה ממשרד הפנים למשרד הדתות, אני מציע לא לאשר שום דבר ולקיים דיון על הכל.

היו"ר א. שפירא:

אני מציע לקבל את ההצעה של חבר-הכנסת עמר. לאחר ההסבר של שר המשפטים, אני מציע להוריד את הבקשות להחייצות סיעתית ולעבור עכשיו להצבעה.

ה. רמון:

גם חבר-הכנסת צבן ביקש החייצות סיעתית והוא איננו בחדר. אני מבין לחבר-הכנסת דנינו מבקש החייצות סיעתית. אני מציע, בלי לבקש החייצות סיעתית, אני מציע להצביע ביום שני. אני רוצה שוב לעבור על הרשימה.

היו"ר א. שפירא:

נצביע ביום שני על שתי הבקשות.

ד. תיכון:

לא. על הבקשה הראשונה נקיים דיון.

היו"ר א. שפירא:

נקיים דיון ונצביע.

ב. תקציב משרד המשפטים לשנת הכספים 1986היו"ר א. שפירא:

אנחנו עוברים לדיון על תקציב משרד המשפטים. לא נקום עד שנסיים את הדיון. נשב כמה שצריך, אפילו עד השעה ארבע.

ד. תיכון:

אדוני היושב ראש, אני מבקש ששר המשפטים יתייחס לעניין ההתפטרות של מר קניג, הממונה על מחוז הצפון, ולשאלה אם שלטון החוק קיים בגליל או שאכן בגליל קמה ממשלה חדשה.

נושא שני - רשות השידור. תקציב רשות השידור לא אושר בוועדה, ועולם כמנהגו נוהג. הנושא נמסר לבירור של היועץ המשפטי לממשלה. נדמה לי שמעבר לעניין רשות השידור יש בעיה עקרונית אם משרד ממשלתי או יחידה ממשלתית יכולה להמשיך לתפקד לאחר שהתקציב

שלה לא אושר על ידי ועדה הכספים. אם התקדים היה יעבור ללא חגובה, אנחנו יוצרים מצב בלתי סביר, נניח שחקציב משרד המשפטים לא יאושר והמשרד ימשיך להחנהל. היכן אנחנו עומדים בנושא זה?

לפני מספר שבועות פרסם השופט העליון דב לוין בעתונות חאור הנעשה בבתי דין להעבורה. הוא אמר שבבית דין להעבורה לא צדק, לא דין, מאות אנשים נשפטים ביום אחד, לא נותנים להם להוציא מילה. השופט הטיל ספק אם במצב כזה יכול הצדק להראות. בעתון ירושלמי התפרסמה לפני מספר חודשים הסוואה בין פסקי דין של שני שופטי העבורה. כמעט על אותן עבירות הסגלה שופטת אחת קנסות כבדים ושופט אחר הקל בדין, הסתפק בנזיפה. היתה הרגשה שאם אחת נופל בידי שופט אחד אתה יוצא זכאי, ואם אתרע מזלך ואתה נופל בידי שופט מחמיר - אחת חייב.

שוק ההון. עברה יותר משנה מאז המליץ מבקר המדינה להקים ועדת חקירה והיא עומדת לפני סיום פעולתה. התבררנו שיש שורה של חוקים בקנה שבוודאי ייושמו בעתיד הקרוב, כוונתי לדו"ח גבאי. מאז קרה בשוק ההון מה שלא רצינו שיקרה, אבל בתחום החוק לא קרה שום דבר. יש לנו חוק ישן משנת 1967, וחוק לענין קרנות נאמנות מ-1962 או 1963. ישבה ועדה ציבורית, דנה, סיכמה, הכינה טיוטות להצעות חוק, אבל הכנסת לא קיבלה שום הצעת חוק. הייתי רוצה לשמוע מה בכוונתו של השר לעשות כדי שאותם חוקים אכן יגיעו לכנסת כדי שנוכל להתייחס למה שקורה בשוק ההון. ככל שעובר זמן המצב לא משתפר אלא הולך ונעשה רע.

האפוסטרופוס הכללי, שהוא כונס הנכסים הרשמי, מקבל לידינו עוד ועוד מפעלים ענקיים. גם אם הוא גאון, אינני מאמין שיש לו זמן לטפל בכל אלה. גם אם הוא המוכשר ביותר מכל האנשים במדינה הזאת, לנהל גם את אל-על, גם את מספנות ישראל, גם את קלרין וכל המפעלים האחרים שנקלעו לקשיים - (א. שפירא: הוא לא מנהל אותם בעצמו, יש לו אנשים). האחריות היא עליו אישית.

גרוע מכל הוא הענין שהעלה חבר-הכנסת ויינשטיין. כשמפעל נקלע לקשייה ועובר לידי כונס נכסים, בית המשפט משום מה קובע שאם הכינוס יעשו אך ורק עורכי דין או רואי חשבון. אני חמה. יש בארץ שורה של מנהלים בעלי נסיון רב ואולי גם רקורד טוב, אבל מכיוון שהם לא עורכי דין ולא רואי חשבון, הם לא יתמנו ככונסי נכסים להפעיל קונצרנים. מדוע נקבע שרק עורכי דין ורואי חשבון יתפעלו מפעלים או פירמות שהועברו לכונס הנכסים? אני לא יודע מה הכישורים של חלק מעורכי הדין שמתמנים לכונסים. נדמה לי שהענין מעון בדיקה ותיקון.

אני עובר עכשיו לספר החקציב, לענין מועצת שמאי מקרקעין. מבקר המדינה כתב דברים קשים ביותר, נדמה לי שבדו"ח מס' 35, והדיון בבקורת חשן תמונה עגומה ביותר. התברר לנו שהנושא נחון בידי גילדה. נדמה לי שבנושא זה צריך לעשות רפורמה, כי בחחום זה אנחנו מצויים עדיין בימי הביניים, אי אפשר לקבל את התואר הנכסף.

רשם מאגרי מידע. שמענו לאחרונה על כל מיני חברות שמרכזות מידע אישי ומוכרות אותו. נדמה לי שיש לאקונה בחוק. הייתי רוצה לשמוע איך מתמודדים עם התופעה החדשה הזאת.

הוצאות הגנה לעובדי ציבור הנמצאים בהליכים משפטיים עקב תפקידם. הנושא הוא כאוב: אנשים יוצאים זכאים בדין ומאשרים להם החזר רק של חלק מההוצאות. אין עידכון מלא של הסכומים. לא רק שהאיש נפגע כשהוא מחכה שנתיים לפסק הדין, אלא גם כשבאים לפצות אותו הוא מקבל רק סכום פעוט מההוצאות הגדולות שהיו לו.

שומת מקרקעין. האם לא הגיע הזמן לבחון מחדש את השמאי הממשלתי? אולי כדאי להוציא יותר ויותר שומות החוצה, יותר ויותר שומעים שהשומות הן מגוחכות. קשה מאד לערער על קביעת השמאי הממשלתי.

בית המשפט לתביעות קטנות. זה אחד התוומים בהם הגיע המשרד להישגים גדולים, אבל נדמה לי שנכונות התביעה בבית המשפט הזה הוא קטן, עד אלפיים דולר. אם רוצים לעשות רוויזיה במערכת ולשפר אותה, לישחרר לחץ ולמנוע סתימת בתי המשפט, צריך להגדיל סכום התביעה בבית המשפט לתביעות קטנות עד 10 אלפים דולר.

מבנים לבתי משפט. שמענו את דברי השר וגם התרשמנו. מבקר המדינה מרחיק לכת ואומר שאינו מבין איך אפשר לנהל מערכת משפטית במבנים כאלה. מצד אחד חסרים מבנים, מצד שני כשאחה עובר בעריט הגדולות אחה רואה בתי ספר ריקים, נמושים, בגלל יציאת אוכלוסיה צעירה לשכונות. בבית המשפט בתל אביב המצב נורא, על ידו יש בית ספר שעמד זנוח במשך שנים, ועיריית תל אביב הופכת אותו לבית אבות. מדוע אי אפשר היה ליעד מבנה זה לחוספת לבית המשפט בתל אביב?

י. ארידור:

ביקשתי מעיריית תל-אביב, אבל לא הצלחתי.

ד. תיכון:

בהיוחך שר האוצר בוודאי סייעת לעיריית תל-אביב לפני ולפנים משורת הדין.

יש לנו מערכת משפטית טובה, אבל יש לי רושם שאם לא נשקוד לפתור בעיות במקומות שהם צוואר-בקבוק במערכת, היא עלולה להדרדר מטה מטה. אוי ואבוי לנו אם המערכת הזאת תדרדר, כי זה אחד ממבצרי הדמוקרטיה.

אם לסכט, אדוני השר, למשרדך הישגים רבים בשנים האחרונות, אבל יש בעיות. אזכיר בעיה שחברי יצחק זייגר המנוח היה חוזר ומעלה אותה. הוא היה בא לוועדה ובפיו המשפט: אני לא מאמין במערכת צדק שבה משפט מתנהל שלוש שנים, אחרי שלוש שנים הטופט לא זוכר אח הנאשם, לא זוכר את העדים. הוא אמר שאם משפט נמשך זמן ממושך, זו לא מערכת צדק. צריך לקבוע שמשפט לא יוכל להמשך יותר מפרק זמן מסוים, כי אחרת הוא לא משפט ובוודאי לא צדק. צריך להחזיר למערכת את האמינות שהולכת ואובדת בגלל צפיפות, עומס, משפטים שנמשכים שנים רבות וכל מיני שמועות על שופטים שמדי פעם בפעם מופיעות בעתונות.

ג. גדות:

אני תומך בתקציב משרד המשפטים. לחבר-הכנסת אמיר ולי יש הצעה להוסיף לחוק הסדרים במשק לשעת חירום קביעה שמשכורת חודשית של מתמחה כמשפטים שעובד במשרה מלאה בגוף ציבורי לא תפחת מ-40% מהשכר המכוע. אנחנו מציעים שתקציב משרד המשפטים יאושר, כפוף להסתייגות הקטנה בענין זה, שבה נדון באחת הישיבות הקרובות ונקבל החלטות.

היו"ר א. שפירא:

מר הלל דודאי פנה אלי ואמר שהוא רוצה לדבר אחכם ולהסביר לכם את הענין. אם לא תשכנע, הוכל להגיש הסתייגות לכליאה. על חוק ההסדרים לשעת חירום כבר הצבענו בוועדה, אבל עוד לא הנחנו אותו על שולחן הכנסת.

ג. גדות:

נפגש עם מר דודאי.

י. כהן:

שמענו על הישגים מצד אחד, ומצד שני שמענו שהמצב לא תוקן בהרבה מערכות משרד המשפטים אזרחי עליהן. רוב הבעיות שהציג השר נובעות מקשיי תקציב.

לפני הדיון על משרד המשפטים היה לנו דיון עם מינהל הכנסות המדינה, שמענו שאחת הבעיות הקשות היא ההתדיינות על עבירות מס, עשרות אלפי היקים מונחים בבתי המשפט או בפרקליטות ולא הגיעו למיצוי דין. נאמר לנו שבארצות-הברית, שם מחמירים מאוד עם עברייני מס, יש אלף משפטים לשנה. אצלנו מצטברים מאות אלפי היקים ולא מגיעים למיצוי הדין. אולי כדאי ללכת בשיטה של גבייה עם כופר, כדי שחייבים לא יסגרו על זה שענינם יגיע למשפט רק כעבור המש שנים. יפחת מספר הכשפטים, יקטן העומס בבית המשפט, לא תהיה סתימה, ומי יצריך לעמוד לדין אמנם יגיע לדין. נאמר לנו שגם במשרד כבר. היתה מחשבה לשלוף הרבה מאד תיקים מבתי המשפט, תיקים שבהם לא התחיל דיון, ולנסות להמיר משפטים בקנסות וכופר. האם זה מקובל עליכם? האם תשתפו פעולה? בדרך זו אפשר לגבות סכומים גדולים וגם לשחרר את המערכת המשפטית מעומס גדול.

ראינו שהמצב בבית המשפט המחוזי בתל אביב הוא בלתי נסבל, ושמענו שיש מחוזות בהם המצב עוד יותר קשה. יכול להיות שאם נלך יותר לשיטה של השלום קנסות, ולא רק בגין עבירות מס, תהיה הקלה בדוחק התקציבי. האם יש לכם נחונים ככה מכניסה המערכת המשפטית לאוצר המדינה בפסקי דין וקנסות? אולי יתברר שאם נתגבר קצת את המערכת המשפטית יהיה יותר כסף שיאפשר להקציב המדינה להתמודד עם בעיות. אני משוכנע שיש הרבה עבירות, כסוג עבירות מס ורכוש, לא עבירות כה קשות שעליהן מוכרחים להעמיד למשפט. אם על עבירות כאלה יוטלו קנסות, אפשר יהיה להפנות יותר משאבים גם למערכת המשפט עצמה ולהחיש משפטים.

רישום אדמות מדינה. מסרו לנו שב-92% יש רישום בעלות בטאבו. מספר די מעודד. אני יודע שהשחנו נהלים לגבי רישום אדמות מדינה ביהודה ושומרון, היום מקפידים מאד על איתור בעלות. מה נעשה כדי לזרז את התהליך של איתור ורישום? זה ימנע הרבה מאד פרצות. אילו היו הדברים האלה מסודרים לפני זמן, היינו חוסכים הרבה מאד כסף ועגמת נפש מאנשים שנפגעו בתחום זה. ועדת הכספים צריכה למצוא דרך להקדיש משאבים מתאימים לנושא זה, אבל אני רוצה לדעת מה ההצעות שלכם בנושא.

בניגוד לחבר-הכנסת דן תיכון, אני חושב שאגף שומה מקרקעין הוא כלי חשוב מאד וחשוב שיהיה טוב. יש הרבה גופים שפונים לשכאים פרטיים, כולל משרדי ממשלה, וזה עולה הון עתק. צריך לחזק את השמאי הממשלתי וזה יביא חסכון למינהל מקרקעי ישראל, משרד הבינוי והשיכון ועוד משרדים ממשלתיים שפונים למשרדים פרטיים. השמאי הממשלתי הוא אוביקטיבי ביותר, הוא יכול לקבל אנשים מחאימים. צריך לחזק את האגף הזה כדי לקדם את הנושא וגם כדי לחסוך לקופה הציבורית.

ועדת הכספים היתה ערה לכך שהמערכת המשפטית צריכה לעמוד ברמה הגבוהה ביותר גם מבחינת המעמד וגם מבחינת השכר. עשינו שינוי מהפכני בענין שכר ומעמד. גם אם היו אי אלה חיכוכים בתחום זה, נדמה לי שבזה הלכנו כבר דרך גדולה, אם כי אולי לא מספיקה. צריך להגיד את הדברים בקול רם, שלא יווצר חלילה רושם שועדת הכספים על כל חלקיה איננה רוצה לתת עדיפות למערכת הזאת מבחינת מעמד וחנאים. אני משוכנע שככל שנעמיק את הקשר, כפי שעשינו בפגישה עם שופטים לפני כשלושה שבועות, תגדל ההכנה ותחדל החשדנות כאילו משהו רוצה להצר צעדיו של משהו. אנחנו שתי רשויות נפרדות, אבל הקשר והיחסים בין הרשויות חשובים מאד לחיזוק הדמוקרטיה הישראלית.

ע. עלי:

התרשמתי מהישגיו משרד המשפטים במספר תחומים. אני מברך על סגירת הפער בבירור חיקיט. אני רוצה להעיר מספר הערות ולשמוע תגובת השר.

בעיות הבנייה הבלתי-חוקית לא התחילה בגליל. נושא זה העליתי גם בוועדה הפנים וגם במסגרות אחרות. לכאורה היחה התערבות של הרשות המבצעת בתחום הפעולה של הרשות השופטת, סיכול הליכי משפט. שלחתי לשר תלונה בעניין זה, ועדיין לא קיבלתי תשובה. בהזדמנות זו אני מבקש גם לקבל תשובה בכתב על חומר שהגשתי בעניין זה, כי יש כאן פגיעה בעקרון הפרדת הרשויות. את רוציט לשנות דברים, הדרך היחידה לשינוי היא באמצעות בתי המשפט. לשם כך יש יועץ משפטי לממשלה, יש פרקליטות, יש בתי משפט. אי אפשר שרשות אחת תתערב בסיקוליה של רעות אחרת. אני מבקש לשמוע תגובת השר בעניין זה.

אני יודע מהנסיון בעפולה שבתי משפט נמצאים במבניט לא ראויים וזה מפריע מאד לעבודתם. מה בדעת השר לעשות. כדי שבתי המשפט יעברו - - -

שר המשפטים מ. נסים:

בדעת השר או בדעת האוצר? לא קלטתי...

ע. עלי:

רישום דירות ומקרקעין בטאבו. שמענו שעדיין לא מוסדר רישומם של 200 אלף דירות ו-1.5 מיליון דונם אדמה. אנונו יודעם מה קורה כשקבלן פטט רגל והדירה לא רשומה על שם הקונה. מה חושביט לעשות בעניין זה? האם דרוש מיחשוב? צריך לחשוב על קיצור הליכי הרישום, הוספת עובדים לתחום זה. לאחר שצומצם מספר העובדים במשרד, אולי מיחשוב יכול לסייע. אני מציע לתקציב נושא זה. אם דרוש קיצור דרך, צריך לעשות זאת. אי אפשר להשאיר 200 אלף משפחות עם דירות שלא רשומות עדיין בטאבו.

אני רוצה להעלות עוד שני נושאים, אם כי אינני יודע אם הם נוגעים למשרד המשפטים. הגשתי הצעה מחופה לסדר היום בעניין משרדי מס הכנסה בנצרת. המשרדים האלה פועלים בשבת ומזמינים גם יהודים לשבת.

א. ויינשטיין:

לא יהודיט.

שר המשפטים מ. נסים:

לא-יהודים מותר להזמין בשבת? משרדי הממשלה סגורים בימים מסוימים.

ע. עלי:

אני מבקש לדעת אם למדינה שמכבדת את עצמה אין יום מנוחה רשמי. לפי העתונות, דובר האוצר אמר שהוא לא רואה בזה פסול. אני שואל: א. אם משרדי ממשלה יכולים להיות פתוחים בשבת; ב. מה בדעת השר לעשות בעניין הזמנתם של יהודים לבוא למשרד בשבת, אם לא לסגור את המשרד בכלל.

בממוצע

לפי החלטת משרד הפנים הארנונה הכללית צריכה לעלות ב-170%. יש מקומות שהעליה היא במאות אחוזים. האם אין זה עומד בניגוד לחוק הקפאת המזירות במשק? לפי תחשיבים, לתקופה מאפריל 1985 עד אפריל 1986 לא מוצדקת עליה ביותר מ-100%. משרד הפנים והאוצר מתחכמים ועושים תחשיבים מינואר 1985 לינואר 1986. התייחסנו לנושא גם בדיונים עם משרד האוצר ומשרד הפנים. אני רוצה לשאול את שר המשפטים אם יש לו התייחסות לדבר זה שעומד בניגוד לחוק הקפאת המחירים במשק.

ט. בר-און:

אין לי הערות, אני לא מכיר את החומר, אבל יש לי מספר שאלות. הייתי רוצה לשאול לדעת השר על מעמד המערכת השיפוטית במדינה. לפי הרגשתי, מארבע זרועות השלטון - אם לראות במבקר המדינה זרוע - עד היוט הזרוע המשפטית פחות פגועה מכחינת דימוייה הציבורי. אומריכ שמבקר המדינה בלי שיניים, הפרלמנט פגוע, הממשלה במחלוקת. האם יש דאגה למערכת שלכם לעתיד?

פה וטס יש התבטאה של שופט, שלפחות במדינה מתייחסים אליה בבקורת. האם שיטה של בקרה פנימית במערכת השיפוטית? חבר-הכנסת אמיר העלה את השאלה אם צריך למנות שופטים לכל ימי חייהם. לדעתי, זה חנאי למערכת שיפוטית עצמאית. אבל צריכות להיות דרכים פנימיות ל- *impeachment*

לפי החומר שהגשחם לנו, יש עליה גדולה בפלילים. איך אחם מנהחיס את הנחונים: יותר פשיעה או יותר אכיפה או גידול באוכלוסיה?

פירוק חברות. לפי הנחונים בעמוד 49 בחוברת החקציב, מספר החברות שניתן צו בית משפט לפירוקן עלה מ-39 ל-61 מ-1984 ל-1985. עליה גדולה מאד. מדוע? באותו עמוד יש נתונים על חברות שניתן צו לפיזורן. מה ההבדל בין פירוק ופיזור.

בביקור בבית המשפט המחוזי בתל אביב ראינו שאין מיכשור. כמה זה צריך לעלות? האם יש חוכניות מעשיות להחקדם בתחום זה כדי להקל את הלחץ?

פירוק חברות ממשלתיות. בפרשת מספנות ישראל היה נוהל, אני מניח שהוא ליגלי, אבל הוא קצת חמוה. לראשונה - - -

שר המשפטים מ. נסים:

אל-על.

מ. בר-און:

האם זה הגיוני להשאיר את המצב הנוכחי שבו חברה ממשלתית פושטת רגל, והממשלה סוגרת את החברה? זה נראה אבסורד.

י. ארידור:

אם תשלול את האפשרות שחברה ממשלתית תפשוט רגל, כאילו נתת לחברה ממשלתית זכות לקבל הלוואות בלתי מוגבלות בלי אישור הערבות על ידי ועדת הכספים. זו המשמעות.

ד. תיכון:

בימים שרבינוביץ המנוח היה שר האוצר התעוררה השאלה אם לחברות ממשלתיות יש ערבות מדינה אוטומטית. פסקו אז שאין ערבות אוטומטית לחברה ממשלתית אלא אם קיבלה אישור ועדת הכספים. זאת אומרת שחברה ממשלתית יכולה לפשוט רגל כמו כל חברה אחרת.

י. צבן:

בענין אל-על הנושים היו הבנקים, ואילו במספונה-ישראל הנושה העיקרי היא הממשלה.

י. ארידור:

אם צריך לזרק או לא צריך לפרק, זאת שאלה אחרת.

מ. בר-און:

הממשלה שהיא בעלת הבית והיא הנושה הלכה לבית המשפט והכריזה על פשיטת רגל, והתוצאה נטו היא שדופקים את העובדים. האם אין כאן בעיה משפטית לגבי מעמד של חברות ממשלתיות? אולי צריך להגביל את יכולתה של הממשלה יום אחד להכריז שהיא שומטת את הפועלים ואת עצמה היא מצילה.

ככל שאני יודע, יש עדיין בישראל הרבה חברות עותומניות, מהן אוספות כספים, והואיל ולא נרשמו כעמותות הן לא עומדות היום חחת פיקוח ממשי.

מה דעתך, אדוני השר, על ההצעה של שר המשטרה לאפשר הקופת המאסר עד לחצי במקרים מהאימים?

שר המשפטים מ. נסים:

דעתי שלילית.

מ. בר-און:

בניקור בבית המשפט עלוה מחשבה לקיים פגישות פעם בחודשיים בין שופטים וחברי כנסת כדי לקבל היזון חוזר מהשופטים, לשמוע על פגמים שמחגלים בפרקטיקה שלהם. האם אחס בעד הרעיון הזה?

ע. סולודר:

לאחר שעלחה שאלה בענין ההתפטרות של הטכונה על מחוז הצפון, שאני מאס מעריכה את עבודתו, אני רוצה לשאול בענין שבשלו באה ההתפטרות. אנחנו משופעים בחוקים, אבל יש לנו בעיות באכיפת החוק. חלק גדול מהחוקים אין אוכפים. אומרים שאי אפשר לחוקק חוק שהציבור לא יכול לעמוד בו. אני רוצה להעלות שאלה בענין חוק ההכנון והבניה.

במיגזר הערכי בצפון בלבד יש 2400 מכנים שנבנו ללא אישור, ביניהם מבנים שעומדים כבר שנים רבות. יש בחיט שנבנו בשנ 8 האחרונות ובמקרים אלה צריך לאכוף את החוק. אבל יש בחיט שעומדים כבר הרבה מאד שנים ועד היום לא נגעו בהם. אני יודע שיש הצעות לפתרון הבעיה. האם משרד המשפטים יוזם הצעה לחיקון החוק? אני מגישה הצעה לקבוע שנת שמיטה.

שר המשפטים מ. נסים:

חסכימי גם לאכירי המחחרת?

ע. סולודר:

אני בעד הקפדה על החוק בכל המיגזרים. אבל יש בחים שעומדים כבר עשרות שנים, האם לא ניחן לחשוב על תיקון בחוק כדי שלא צריך יהיה להרוס מאות בהים בישראל.

שר המשפטים מ. נסים:

טעות היא לדבר על מאות בהים. זו לא אמת.

ז. פולודר:

קיבלתי מספרים מהאנשים שמצויים בנושא זה.

שר המשפטים מ. נסים:

נוח לתח מספרים כאלה. המכפרים הם הרבה יותר קטנים.

ע. סולודר:

אני שמחה לסמוע זאת. כדי שאפשר יהיה ליישם את החוק, אולי צריך לחשוב על הקלה לבחים שנבנו עד הארץ מסוים, כפוף לחנאים מחמירים.

בחוק החיירות סעיף 7 נקבע שאסור לתח עמלות. בפועל כולם נוחנים עמלות כי זהו הנוהג. מה עושים בענין זה?

לאחר שהזכרת את הצעת החוק לענין אכירי המחירת, אני רוצה להגיד שלנושא ספציפי,

אד-הוק - - -

שר המשפטים מ. נסים:

כמו הנושא הזה.

ע. סולודר:

אני לא רואה בזה ענין אד-הוק, כי זה נמשך שנים. אני נגד חוק אד-הוק. (קריאה: מאסר עולם זה לא ענין קצר מועד). אבל זה דבר חד-פעמי כיש מחירת. לממשלה סוברנית במדינת ישראל. אני מקווה שזאת היתה תופעה חד פעמית.

אנחנו עדים לא פעם לפגיעה במעמד היועץ המשפטי לממשלה, ולא רק מצד אזרחים מהשורה אלא גם מצד חברי כנסת. אם נוחנים אפון במערכת המשפטית, בוודאי צריך לתח אפון גם ביועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר א. ספירא:

יש הבדל בין יועץ משפטי לממשלה ובין בית כשפט.

ע. סולודר:

הבחירה של יועץ משפטי לממשלה נעשית אחרי שיקולים רציניים. אם מטילים דופי כיועץ המשפטי, יש מזה השלכות גם על המערכת המשפטית. אני חושבת שהיועץ המשפטי נבחר על דעת הממשלה וללא פניות מפלגחיות.

כחברה בוועדה הפנים הזדמן לי לבקר פעמים רבות בבתי מעצר. אתה הסיבות לצמיפות הרבה בבתי המעצר היא שאין כוח אדם לשפוט את כי שעצורים גם לפני משפט.

השר ציין שלפעמים עוברות שנים עד שנאתם מובא לדין. איזה אפקס יש לפסק דין אם הוא ניתן אחרי שנים? מה עושים בענין זה?

י. צבן:

אני מבקש שהשר בדבריו יתייחס גם להערות שהיועצה הכלכלית של הוועדה הגישה בכתב.

שר המשפטים כ. נסים:

לא קיבלתי.

י. צבן:

אפשר לבקר בקורת חריפה כמה וכמה תופעות בחחוט משרדן בלי להציג אותך ואת המשרד ככתובת עיקרית לבקורת, בקורת על רק האילוצים התקציביים, המצב בבתי המשפט וכו'. אני שואל אם המשרד הכין איזו שהיא הוכחה רי-ארגון של המערכת כולה, עם תוכנית כספית, והניח אותה על שולחן הממשלה כדי שבעוד חמש שנים החמונה הכללית ההיא אחרת. אם יש מסמך כזה, אני מציע לך להניח אותו גם על שולחן ועדת הכספים ואולי אף נוכל לסייע לך.

אלימות שוטרים. הודעת בכנסת שיחול שינוי וכי משרדן יהיה מעורב יותר בחקירה במקרים של אלימות שוטרים. מה קורה בענין זה? בשבוע שעבר ניתן פסק דין. אני מבקש לדעת איך כתמודדים עם הענין. שלושה שוטרים הואשמו, שנים מהם זוכו מחוסר הוכחות, אבל השופט הדגיש שבעיקרו של דבר האכין למתלוננים. אחד מהשלושה הורשע. העבירה הייתה חמורה - הכאות, כולל מכות חשמל באברי הכין של עציר, והתוצאה היא שוב רק מאסר על הנאי, אין הדחה של איש כזה מן המשטרה. איך מהמודדים אם הענין מבחינת ההנהיגות לשוטרים?

בשעתה הייתה התרגשות גדולה סביב שחרם של חלק מהעובדים במערכת בחי המשפט. אני יודע שהיה חיקון מסוים. אני מבקש שנקבל תכונה עם נעכה חיקון משמעותי.

מיחשוב מערכת הפסיקה. כחבר בוועדה המיחשוב של הכנסת אני יודע שחסרה לרנסח מערכת מיחשוב של השפיטה בישראל. האם אתם שוקדים על הדבר הזה? זה יכול להעשות בשיתוף פעולה עם הכנסת.

החמטכות משפטים. אני רוצה לדעת אם בחוק או בנהלים יש איזה שהן מיגבלות לפרק הזמן בין גמר שמיעה ומתן פסק דין.

בעתונים הופיעו מכפריה שונים. כמה תביעות יש לכינוס נכסים של חברות בישראל?

יש לי הרבה שאלות בקשר לפרשת הקרקעות, אבל אשאל רק שתיים. מי מופקד על פיקוח בנושא סיכוש לא חוקי במטבע חוץ ועל חקירות והגשת תביעות בענין רכישה קרקעות בגדה? מי הכתובת? המפקד על מטבע חוץ אומר שסמכויותיו הן החוקי הקו הירוק.

האט מישהו עשה חשבון נפש ולמד לקח מפריחת האחים גינדי? החקירה היתה מאוחרת. בוועדה לענייני בקורת המדינה דיברנו רבות, היחה אזהרה בענין זה. חגובת משרד המשפטים היחה כאילו לא היה יסוד מספיק לחקירה.

מספנות ישראל. כאשר הנושא העיקרי היא הממשלה, פשיטת רגל יכולה להיות גם פונקציה של מדיניות ממשלתית ולא של חנאים מסחריים. יכולה הממשלה להחליט שהיא תהיה בעלת חוב בחברה ממשלתית מסוימת, ויכולה הממשלה פתאום לשנות מדיניות, לעבור ממדיניות כלכלית למישור משפטי פורמליסטי ופתאום היא הופכת לנושה. כינוס נכסיים מפסיק את יחסי העבודה. מדוע צריכים העובדים לסבול במקרה כזה? המצב במספנות ישראל שונה מאשר באל-על, כי שם הנושית העיקריים היו גורמים חיצוניים.

התפרסם בעתונות, אבל לא רק בעתונות, חמישה חברי כנסת עלו לדוכן הכנסת והעידו שראו במו עיניהם שחברי ועד במספנות ישראל קיבלו פיצויים מופרזים לעומת מה שסוכם, עלה חשב לכאורה שהיה מתן שוחד מצד הנהלה של חברה ממשלתית במטרה להיות חלק מחברי הועדה לכיוון פעולה מסויים. אם זה נכון, זה חמור מאד, המור מאד בכל מקום ובמיוחד בחברה ממשלתית. כשדבר כזה קורה בחברה פרטית יכולה התביעה לומר: כשיגישו חלונה, נבדוק את החלונה. כשמדובר בחברה ממשלתית, אני חושב שזה אינטרס של המערכת להקדים כל פניה פורמלית כדי לבדוק את הענין, להזים את החליד אם אין לו יסוד, להמיק מטענות אם יש לו יסוד, כי זה דבר חמור מאין כמוהו. אני מבקש חגובה.

מה טידת הפיקוח על בתי דין רבניים ואיך החאום בין משרד המשפטים ומשרד הדתות?

אחמול ניחן פסק דין של שופט בענין השכרת האולם בבניני האומה לחנועת כך. ההנמקה של השופט, כפי שפורסמה בכלי התקשורת, שמה ללעג את כל המאמציים המשותפים שלנו לחקיקה נגד גזענות. ההנמקה היחה שתנועת כך היא חנועה קטנה שאין לה הרבה הומכים, ולכן אין סכנה להשכיר לה את האולם.

ד. דנינו:

נכון הצריך להזכיר, לשבח ולהלל כל הדברים היפים שעושה המשרד. זה חגוב, כי בדרך כלל רק מבקרים על דברים שלא נעשו ולא מציינים מה כן נעשה. אני מסכים עם כל מה שנאמר, אבל אינני יכול שלא לומר גם דברים אחרים.

לאחר שמר קניג החפטר מפני שלא נותנים לו לקיים פסקי דין של בתי משפט והוא לא יכול לפעול לפי מצטונו ולפי החוק במדינת ישראל, ציפיתי שהיועץ המשפטי לממשלה יקים קול זעקה, שמשרד המשפטים יקים קול איך יתכן שמפריעים לפקדיי ממשלה לבצע את חוקי מדינת ישראל. עד היום הזה לא שמעתי אף מילה אחת לא מהיועץ המשפטי ולא ממשרד המשפטים.

שר המשפטים מ. נסים:

היית אחמול בישיבת הועדה?

ד. דנינו:

הייתי. לא פעם היועץ המשפטי ומשרד המשפטים אוכרים שגרים וחברי כנסת מנסים להחערב במהלך חקירה ובעיכוב הליכי משפט. מעולם לא התערבתי ואני חושב שאין להחערב, כי אנחנו רוצים שצדק יעשה וגט יראה.

אינני חבר בוועדה המשנה לענין רשות השידור. מיזמתי כחבר הכנסת כתבתי מכתב ליועץ המשפטי לממשלה: יש חוק חקציב מדינת ישראל שצריך לקיים אותו ככל חוק אחר, ואם לא להגיש מישפט נגד אותם אנשים שעוברין על החוק, מן הראוי לענות להזהיר אותם. התגובה היתה: נכון, אבל מי ישגרם שיעברו את החוק היתה ועדת הכספית שלא אישרה את החקציב.

פירוש הדבר שהיועץ המשפטי לממשלה מתערב זה כן יגיד המחוקק ומה לא יגיד. אם היועץ המשפטי רוצה שלא יתערבו אצלו, למה הוא מתערב בעניני ועדת הכספית?

חבר-הכנסת ארידור אמר שבמשך הרבה שנים לא הקימו את בית הדין הרבני בהיפה.

י. ארידור:

אמרתי שהיה סעיף חקציבי קבוע שהוסיף כל שנה.

ד. דנינו:

כמה שנים בונים בית משפט בעכו ועד היום אין בנין ראוי לבית המשפט? כך גם בבאר-שבע.

אדוני השר, את מישהו פוגע בחוק במדינת ישראל, משרדך מופקד על הטיפול בו. מדינת ישראל קבעה שהשבת היא יום מנוחה, ומשרדי הממשלה חייבים להיות סגורים.

אני חושב שהיועץ המשפטי חייב לבוא לוועדה ולהנצל לפנייה על המכתב שכתב. אם שני הדברים שציינתי לא יהוקנו, אבקש להגיש הסתייגות.

ח. רמון:

דיברו על המצב בבאי המשפט, וחשובת השר בוודאי תהיה שנגזנה לשר האוצר והוא יקבל בסמחה כל תוספת של מבנים ושופטים. אנחנו לא יכולים להסתפק בחשובה כזאת. כאשר קופת המדינה איננה מקצה את הסכומים הדרושים לפי סדרי עדיפויות שקבעה, אנחנו חייבים לחשוב על פתרונות אחרים ולא לחכות לימינו טובים יותר.

בחחוט הפלילי אין אלא לפנות לקופת המדינה, אבל בחחוט האזרחי צריכים בעלי דין לממן את המערכת. כמובן, לא מראש אלא בדיעבד. אם התשלום יהיה מראש, אנשים שאין להם מטון לא יוכלו לדרוש צדק גם כשזה מגיע להם. הכסף שיגבו יעמוד לרשות המערכת המשפטית. אני מציע מערכת סגורה בחחוט האזרחי. אמרתי את הדברים לפני שנתיים במליאה בדיון על משרד המשפטים. חלק גדול מהמחדיינים הן פירמות גדולות, הן מעסיקות את בית המשפט זמן רב, והן יכולות לממן הוצאות ריאליות. מי שמעסיק במשפט, הוא ישלם. יצר ההחדיינות אצלנו הוא גדול. (קריאה: זה מקובל בארצות המערב?) זה לא מקובל, אבל האגרות שם יותר גבוהות.

אין שום פרופורציה בין מה שמשלמים לעורך דין ומה שמשלמים להוצאות משפט. אם מוכנים ליהלט כל כך הרבה לעורכי דין, למה צריכה המדינה לחת את השירות הזה כמעט חינם? המדינה מעמידה לשירות הציבור אדם מקצועי מהימן שבורר בין שני צדדים בסכסוך אזרחי.

אני לא מאוהב בפתרון הזה, אבל אם אין מנוס והאלטרנטיבה היא המשך המצב הנוכחי, שאנשים ייוכו בחל אביב 5 - 6 שנים לפסק דין בנזיקין, מוטב ללכת בדרך זו. אדם נפגע בתאונת דרכים וחברת הביטוח אומרת לו: אם לא תקבל מה שאנחנו מציעים, נסחוב את הענין בבית המשפט כמה שנים. לא יעלה על הדעת להשלים עם מצב כזה. אם נקצר הליכי המשפט, הדברים ייראו אחרת. אם המשפט יהיה יקר יותר, יחשבו פעמיים אם להכנס להחדיינות. נדמה לי שבמספר החיקוי לנפש מדינת ישראל עומדת במקום ראשון או שני בעולם, בכל אופן בצמרת העולמית. מנהלים משפטים על שטויות, על ענינים של יוקרה, וסוחמים את בחי המשפט.

תפעילו את המערכת נמערכת סגורה. תראו כמה מבנים וכמה שופטים צריך להוכיף על מנת להקטין את התור באופן סביר, כמה כסף זרוש לכך, ולפי זה צריך יהיה לקבוע את החלומים. רשות הנמלים יכולה לממן את הנמלים מחקבוליה ולהגיע לאבסורד שרמה הנמלים מקבילה לרמה ברוטרדט, אבל הכביש לנמל הוא כביש תורכי. במקום שזה לא נוגע לדבר בסיסי בחיי אזרחים אפשר היה לעשות מערכת סגורה ופה אי אפשר לעשות?

טאבו. אני מכיר חברה ציבורית שיש לה 80 אלף דירות לא רשומות. זה לא סביר. אני לא מציע להטיל את ההוצאה על קופת המדינה. כמו שמטילים על דיירים לשלם מחיר הכביש שכוללים ליד ביתם - -

שר המשפטים מ. נסים:

הדיירים שילמו.

ח. רמון:

צריך להטיל את זה על החברות, לא על קופת המדינה. אבל גם אם הדייר יצטרך לשלם עוד 100 או 200 דולר הוא ישלם בנפש חפצה כדי שהדירה תהיה רשומה על שמו ויוכל לישון בשקט, אחרי שעשר שנים ואף יותר (השר מ. נסים: 30 שנה) לא היתה הדירה רשומה.

אני שמח לציין שחל שיפור אדיר במשרדי הטאבו בשנים האחרונות, חוץ מהפקק שיש עדיין בתל אביב, צריך להגיד לזכוח המשרד שהיתה מהפכה בענין זה.

צריך לבדוק כמה כסף צריך לעלות פחרון בעית הרישום, לנסות לגייס אמצעים לא מחקציב המדינה, וחוך שנה לפתור את הבעיה. צריך לזמן את חברות השיכון והדיירים כדי לפתור את הבעיה.

הגנה על רוכשי דירות. אני לא מבין למה נסחב הענין הזה אם היו עריט לו לפני שנתיים כאשר הוגשה הצעת החוק. לא הוחל דין רציפות על חוק זה. פרשת קלרין היחה נמנעת אילו היה לנו חוק כזה, כי החוק מחייב ביטוח.

שר המשפטים מ. נסים:

יש חלופות.

ח. רמון:

גם החוק הקיים היום יכול להספיק לאנשים זהירים, אבל מסתבר שעם ישראל מהנהג בחוסר אחריות וחוסר זהירות. כאשר אחת נפגש עם 700 איש שנפגעו בהמוטכות קלרין, גם אם אין הם צודקים הזעקה שלהם היא זעקה. אני חושב שהכנסת והממשלה אחראיים לכך שמסבר קלרין גרם נזק לציבור, כי התכוונו לפתור את הבעיה ובגלל רשלנות של הכנסת והממשלה הדבר לא נעשה. אני לא רוצה שתהיה פרשה נוספת כפרשת קלרין לפני שיחוקק החוק. אני מבקש שהתיקונים לחוק ההגנה על רוכשי דירות יהיה בסדר עדיפות ראשון במשרד המשפטים.

היו"ר א. שפירא:

אני רוצה לסכם, ואשחדל לא לחזור על דברים שכבר אמרו חברי הועדה. בענין חקציב רשות השידור דיברתי מספר פעמים עם יושב ראש הכנסת. לא יחכן שמשרד יעבוד בלי חקציב. אם לא רוצים ברשות השידור, אפשר לחסל אותה, אבל לא יכולה להיות הפקרות שמחודש אוקטובר אין חקציב.

לא היה מקרה, לפחות לא בחמש השנים שאני משרת בכנסת, שהמסורה או היועץ המשפטי לממשלה פתחו חיק על עבירה שקשורה בדת. לפעמים שואלים אותי רבנים למה לא מנסים להעביר חוק כזה וכזה. ואני אומר: מה יתן החוק? הרי על הפרת חוקים קיימים אין עונשים.

אנחנו יודעים שרופאים עושים הפלות ומקבלים אלפי דולרים. עוד לא קרה שעצרו רופא שעשה הפלה, אבל אם יהודי גונב 5000 דולר ממס הכנסה - מה לא עושים לו? שותים את דמו, חוקרים אותו, הוא רוצה להתאבד. אבל כשאדם מוציא ילד חי, מקבל דולרים באופן שחור, לא עושים כלום.

הכפפה הכללי של המשטרה אמר ברדיו: לכה לכם להעביר את חוק החזיר, ממילא לא יעצרו

איש.

האם עצרו כבר כישוהו על חילול שבת? שבת לא שווה כמו מס הכנסה? לא ראינו שעצרו יהודי על הפרת חוק שקשור בתורה - חוק שהתקבל בכנסת, לא חשוב אם זה מחיר קואליציוני או לא, לא הרבנים החליטו על החוק, החוק התקבל בכנסת. לא יחכן שמשרד מס הכנסה בנצרת יעבוד בשבת. פניתי מספר פעמים ליועץ המשפטי לממשלה, והוא אמר: אין מלשינים על רופא שעושה הפלה באופן שחור. רק במס הכנסה יש מלשינים? הרי אוהו רופא גונב גם מס הכנסה. חוק ההפלות מחפה עליו, כדי לא לעצור על עבירה על חוק ההפלות מוחר גם לא לעצור על קבלת כסף שחור.

הועדה סירה בבית המשפט המחוזי בתל אביב. בחלקים מסוימים חנאי העבודה הם בלתי אפשריים. בתנאים כאלה אי אפשר לקיים דיונים. זאת פשוט בושה. עורך דין יכול לקחת 100 אלף דולר בלי בושה, אבל אגרת המשפט היא נמוכה מאד. שמענו שגדל צומס. לחיכים. זה חלק מהעניין. אילו סיימו את הדיון בזמן סביר, לא היה גדל מספר החיכים. כשאדם לא רוצה לשלם, הוא אומר: "מה חשטה לי, משפט? נחראה בעוד חמש שנים." עבירה גוררת עבירה. החיכים מתרבים, ולא פעם אנשים לא מעלמים ואומרים: לך למשפט. בשביל אותו איש זה המוצא הכי נוח, כי מי יודע מה יהיה לאחר חמש שנים.

בתקופה האחרונה הרבה אנשים התאבדו או ניסו להתאבד בגלל חקירות. עוד לא שמעתי יצאם התאבד אחרי פסק דין של בית משפט. למה? אנשים מאמינים בבית המשפט. זה בית שאין עליו כחם. יש אמון בשופטי ישראל. אבל עד שאדם מגיע לבית המשפט הוא הפקר, הוא סובל עינויי דין, הוא ומשפחתו, ואני לא מדבר דווקא על כלי התקשורת. המוסדות שחוקרים אותו יעצו כבר שופטים אותו. מנהלים חקירות בשבת, גם חקירות כלכליות. מימי אלבין התאבד בשבת, וזו היתה חקירה כלכלית, לא חקירה של מעשה רצח. אילו היו עושים את החקירה בשקט, בלי שמחה לשהות דמו על אדם, לא היו התאבדות. בית המשפט היה מוצא אם חטא האיש או לא. התאבדו לוינסון, אלבין, עופר. אנחנו יודעים כמה חשוב להציל אפילו נפש אחת מישראל. האם זה מוצדק להביא אנשים לכך שיחאבדו? פוגעים בנפשו של אדם. זה לא הפרסום אלא השיטה של החקירה. אנחנו רוצים להגיע לשיטה של רוסיה, ששם מי שמקבל פתק מהמשטרה בורח או מתאבד כי הוא יודע שזה סופו. בשבילנו נפש האדם זה עולם ומלואו. אני מציע שכאשר אדם נחשד בעבירה, כל עוד שופט לא פסק שהחשד מבוסס, אין לשפוט אותו מראש.

י. בלטמן:

צריך אולי לשאול מה הביא לכך, אם החקירה או הפרסום. אפשר אולי לשאול את גינדי, שניסה לקפוץ, לשאול מה הפחיד אותו, אם החקירה או דבר אחר.

היו"ר א. שפירא:

אנחנו הולכים לפי החוק האנגלי. האם באנגליה קורים דברים כמו אצלנו?

י. בלטמן:

שווה בדיקה.

היו"ר א. שפירא:

נשמע תשובות של שר המשפטים.

מ. בר-און:

אני מוכן להשאר ולשמוע את תשובות השר, אבל כדי שזה יהיה יותר מכובד אולי כדאי לדחות מתן התשובות לישיבה אחרת.

היו"ר א. שפירא:

הקדשנו שתי ישיבות למשרד המשפטים. אנחנו צריכים לדון על כל המשרדים.

שר המשפטים מ. נסים:

אני רוצה להשיב לחבר-הכנסת רמון בענין ביטוח רוכשי דירות. שמעתי דבריו בטלוויזיה. בלי לברר את הענין אתי, הוא אמר: רק עכשיו שר המשפטים נזכר... אני חושב שחברי כנסת צריכים להיות זהירים בדבריהם. הצעת החוק הובאה בסוף הקדנציה של הכנסת הקודמת, התקבלה בקריאה ראשונה והועברה לוועדה. אבל הכנסת התפזרה והדיון בהצעת החוק לא הסתיים. אחד החוקים הראשונים שנתתי דעתי להחיל עליהם דין רציפות היה החוק הזה, בגלל חשיבותו. אבל התעוררה בעיה, האוצר התנגד כי חשש שהצמדה של הביטוח תגרום מצב בלתי אפשרי לחברות הביטוח. התנגדות לגיטימית. במשך שנה תמימה משרדנו לא חדל לטפל בנושא מדי יום ביומו.

ח. רמון:

דיברתי על הממשלה.

שר המשפטים מ. נסים:

דיברת על שר המשפטים.

ח. רמון:

שר המשפטים אחראי על החוק הזה.

שר המשפטים מ. נסים:

לא. שר הבינוי והשיכון הוא השר האחראי. אף כי משרדנו לא מופקד על החוק הזה, גברת פנחסוביץ לא חדלה לפעול וללחוץ להשגת הסדר בסוגיה זו.

ח. רמון:

אני מתנצל לפני השר. האחראיות היא על הממשלה.

י. כהן:

אני מציע לשמוע תשובות השר בישיבה אחרת.

היו"ר א. שפירא:

את תשובות השר נשמע בשבוע הבא. את ישיבת הוועדה ביום שלגושג נחחיל בשעה תשע במקום בעשר. אני רוצה להודיע שבגלל עומס העבודה נמשיך את הישיבות ביום שני וביום שלישי עד השעה שתים אחר הצהריים.

ג. חוק ההסדרים לשעת חירום במשק (תיקון)היו"ר א. שפירא:

כלכלנית הועדה גבי סמדר אלחנני הגישה לנו נייר בענין שכר השופטים. נשמע הסבר.

ס. אלחנני:

למען הסדר הטוב, כתבתי את כל הדברים על הנייר כדי שלא יהיו אחר כך שאלות למה אחוזים כאלה וכאלה.

הועדה החליטה לעקר 128 מהחשוב, כשעור התוספת החד-פעמית שהיתה בחודש אוגוסט. עשיתי מודל, בעזרת הביטוח הלאומי, של השכר הממוצע במשק, כשיש כבר נתונים מעודכנים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שלא לוקחים בחשבון את חודש אוגוסט בו ניתנה התוספת בשעור 128. ניסחתי הצעה לתיקון סעיף בחוק שיאפשר לעשות בצורה נוחה יותר חישובים לחודשים אוקטובר 1985 - ינואר 1986. נוסף לזה הכנתי לוח שמדגים עלית השכר.

ח. רמון:

הכל בהנחה שיתקבל הסעיף בהצעת החוק ושההסתייגות שלי לא תתקבל.

היו"ר א. שפירא:

בענין חיוב כרטיסי אשראי קיבלתי הצעת נוסח מחבר-הכנסת רמון. אמסור לועדה את נוסח ההתחייבות שנקבל מחברות האשראי, כדי שלא נצטרך לכלול בחוק סעיף בענין כרטיסי אשראי. נוסח ההתחייבות: 1. ההסדר הוא מ-1 באפריל 1986 עד 30 ביוני 1986 - שלושה חודשים; 2. יחול על כל הלקוחות, לרבות מזון; 3. חברות האשראי לא ישנו את ההסדרים הקיימים היום עם הלקוחות ועם הסוחרים.

ח. רמון:

ביקשתי שכל אחת מחברות האשראי תכתוב מכתב בנוסח זה. אני רוצה להדגיש את הסעיף השלישי שפרושו שהעלות לא תיפול לא על כתפי חברות השיווק ולא על כתפי הצרכנים. אם לא יגיעו המכתבים עד יום שני, אגיש נוסח כזה להחלטה של הכנסת.

לפרוצדורה. אם עד יום שנה לא יקבל יושב ראש הועדה מכתבים בנוסח זה מחברות האשראי, אני מבקש להעמיד את הענין להצבעה. אם יהיה רוב להצעתי, זה יהיה חלק מהחוק ומי שירצה יוכל להסתייג, אם לא יהיה רוב אני אסתייג.

ד. תיכון:

אני מסופק אם יתקבלו המכתבים. בכל מקרה אכלול בהצעת החוק את הסעיף בענין כרטיסי אשראי, אם יתקבלו המכתבים - אשמיט את התיקון הזה. אם נשמוט היום את התיקון, הם לא ימסרו את המכתבים.

ח. רמון:

לא שומטים שום דבר. אם ביום שני אין מכחכים, תהיה הצבעה על הסעיף הזה.

א. ויינשטיין:

אני מבקש הצבעה על הפרוצדורה.

היו"ר א. שפירא:

הפרוצדורה היא בידי היושב ראש.

א. ויינשטיין:

יש חוק שאוסר קרטלים. אם חברות האשראי הן קרטל, צריך להגיש נגדן משפט. אבל הכנסת לא צריכה להחערב בהסדרים בין צרכנים ועסקים. לא רצייתי להחערב בדיון כי לא היה רוב לדעתי.

היו"ר א. שפירא:

אני הייתי באותה דעה.

א. ויינשטיין:

הכנסת לא צריכה להחערב. מחר תחערב הכנסת גם בין קבלנים וצרכנים.

ח. רמון:

כבר החערבנו. קבענו מחירים.

א. ויינשטיין:

יש כמה חברות שמוכרות מוצר שהוא כרטיס אשראי. כל אחד יכול להציע כרטיס זול יותר ולהתחרות. אם אי אפשר להתחרות, אפשר להגיש חביעה משפטית לפי החוק שאוסר קרטלים.

ההתערבות של ועדת הכספים בענין זה היא פסולה. אם יהיה הסדר במכתב, אני לא שותף ולא מוערב. אם הועדה תגיש הצעת חוק, אני מסתייג.

היו"ר א. שפירא:

חודה. הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13:35)